

ДОКТРИНАРНА РЕШЕЊА УПОТРЕБЕ РЕЧНЕ ФЛОТИЛЕ У ВАНРЕДНИМ СИТУАЦИЈАМА

Шериф Б. Бајрами
Војска Србије, Копнена војска, Речна флотила
Раде В. Славковић
Универзитет одбране у Београду, Војна академија

Основна намена Војске Србије јесте одбрана земље од оружаног угрожавања споља и дефинисана је Уставом Републике Србије. Међутим, све учесталија појава елементарних непогода захтева, поред уобичајених снага, активну употребу јединица Војске Србије у пружању помоћи цивилним органима власти у заједничкој борби против разарајућих последица проузрокованих јаким земљотресима, великим поплавама, сушама и снежним падавинама. Важно место у трећој мисији Војске Србије, нарочито када је реч о пружању помоћи цивилним властима у случају великих поплава, заузима Речна флотила са свим својим људским, материјалним и организационим капацитетима. Речна флотила, као саставни део Војске Србије, успешно је реализовала задатке заштите и спасавања људи, материјалних добара и животне средине током претходно проглашених ванредних ситуација на територији Републике Србије. Међутим, стечена искуства указују на потребу даљег развоја оперативних способности која су у функцији извођења неборбених операција – подршка цивилним властима у супротстављању претњама безбедности. Унапређење и изградњу оперативних способности могуће је планирати преко чинилаца развоја и то: доктрине, организације, обуке, опремања и финансирања Речне флотиле.

Кључне речи: *Речна флотила, ванредна ситуација, доктрина, обука, опремање и финансирање*

Увод

Катастрофални земљотреси, суше и велике поплаве стални су безбедносни ризици за Републику Србију. Борба против елементарних непогода, чије се последице испољавају на све сфере друштвеног живота, изискује ангажовање многобројних државних и друштвених организација у области заштите и спасавања. Све већи број субјеката који се баве овом проблематиком намеће потребу за унапређењем и усклађивањем њихових функција у јединствен и синергичан одговор како би њихова употреба у ванредним ситуацијама била што ефикаснија и сврсисходнија.

Данас је евидентан друштвени, економски и безбедносни значај унутрашњих пловних путева, а с тим и улога речних јединица да, у садејству са осталим јединицама Копнене војске, штити интересе Републике Србије на рекама, језерима, каналима и другим текућим и стајаћим водама. Речна флотила као саставни део Копнене војске представља неизбежан субјекат у заштити и спасавању становништва, животне средине и друштва у целини током различитих природних непогода, а нарочито када је реч о ванредним ситуацијама узрокованим великим поплавама. Дефинисање мера за унапређење оперативних способности Речне флотиле за такву њену употребу јесте основни циљ овог рада.

Ванредне ситуације

Данас се свака држава суочава са многобројним изазовима, ризицима и опасностима од акцидената, удеса, хаварија, природних катастрофа и других облика разорног деловања на човека, животну средину и друштво у целини. Један од проблема који отежава успешно и ефикасно функционисање свих субјеката у заштити и спасавању људи и материјалних добара јесте, поред осталог, и јасно теоријско одређење појма „ванредна ситуација”. Учестала, непредвидива и разорна деловања природних непогода, техничко-технолошких несрећа и других облика угрожавања намеће потребу да се појам „ванредна ситуација”, као правни инструмент за који држава посеже у ситуацијама када су угрожени основни услови за живот и рад, јасно и прецизно дефинише.

Појам ванредних ситуација

Устав Републике Србије, као основни и највиши правни акт једне државе, не препознаје појам „ванредна ситуација” већ искључиво ванредно и ратно стање.¹ Закон о одбрани много прецизније од Устава обрађује поменути два стања, док се појам „ванредна ситуација” у Закону о ванредној ситуацији коначно препознаје и дефинише као „стање када су ризици и претње или последице катастрофа, ванредних догађаја и других опасности по становништво, животну средину и материјална добра таквог обима и интензитета да њихов настанак или последице није могуће спречити или отклонити редовним деловањем надлежних органа и служби, због чега је за њихово ублажавање и отклањање неопходно употребити посебне мере, снаге и средства уз појачан режим рада”.²

У страниој стручној литератури могу се пронаћи и другачије дефиниције појма „ванредна ситуација”. Тако, на пример, у англоамеричкој литератури користи се термин „state of emergency”. Његово значење се, по правилу, везује за ванредно стање, али са донекле специфичном и ужом садржином. Под овим термином првенствено се подразумева стање које се уводи због елементарних непогода које

¹ Устав РС, „Службени гласник РС”, број 98/06, члан 200-201.

² Закон о ванредним ситуацијама, „Службени гласник РС”, бр. 111/09 и 92/11, члан 8.

прете да угрозе нормално функционисање живота на делу територије или на целој територији неке државе. То јасно потврђује и New Jersey State law (N.J.S.A. App. A, p. 9–37) који дозвољава гувернеру државе да прогласи ванредно стање у време великих временских непогода и природних катастрофа. Овакво решење држава користи као средство за брзо реаговање на потребе грађана, ангажујући додатно људство, возила и друга средства потребна за адекватан одговор на инцидент.³

У руској литератури посебно се издваја термин „чрезвычайная ситуация” – ванредна, изванредна, изузетна ситуација. „Чрезвычайная ситуация” је стање у којој је дошло до нарушавања нормалних услова живота и рада у објектима или на одређеној територији, изазваних хаваријом, елементарном непогодом, катастрофом, еколошким акцидентом, епидемијом и слично, а могу довести до људских и материјалних губитака, нанети штету здрављу људи или природи и окружењу, значајне материјалне губитке и нарушавање живота и рада људи.⁴

За разлику од већине других држава,⁵ у Русији је 1994. године уведено посебно Министарство за ванредне ситуације (Министарство по чрезвычайным ситуациям), које је задужено за послове цивилне заштите и отклањање последица природних катастрофа. Један од докумената Министарства, под називом „Основи заштите становништва и територије у кризним ситуацијама”, ванредну ситуацију дефинише као „скуп ванредних услова и фактора који су се створили у одговарајућој зони као резултат ванредног догађаја”.⁶

Руски професор Мاستрујков под ванредном ситуацијом подразумева ону у којој на одређеној територији или акваторији долази до нарушавања нормалних услова за живот и рад људи, угрожава се њихов живот и здравље, наноси штета имовини становништва, националној привреди и животној средини.⁷

Стојановић Р. сматра да „када друштво редовним активностима (превентивним, оперативним и одржавањем) не може да спречи, умањи и отклони последице изазване опасностима, оне добијају карактер ванредних ситуација”.⁸

На основу наведених дефиниција може се закључити да појам „ванредна ситуација”, у ширем смислу, подразумева изненадан и јединствен догађај који изазива поремећај редовних друштвених процеса и појава, знатно утичући на животе људи, имовину и природну средину, односно, као фактор нестабилности, доводи до дисфункције постојећег друштвеног система, док се, у ужем смислу, под ванредном ситуацијом подразумева стање нарушавања живота и здравља људи, причињавање

³ Аврамовић, Д., Млађан, Д.: „Ванредно стање и ванредна ситуација – компаративни термилошки и садржински аспекти”, *Теме – часопис за друштвене науке*, Универзитет у Нишу, број 02, 2014, стр. 770.

⁴ Калужный, Е. А., Михайлова, С. В., Напреев, С. Г. & Маслова, В. Ю.: *Безопасность изнедавательности*, АГПИ, Арзамас, 2012, стр. 16.

⁵ Државни органи задужени за проблеме насталих пре, током и након ванредне ситуације углавном су, у организацијском смислу, смештени унутар МО или Министарства унутрашњих послова.

⁶ Млађан, Д. и Кекић, Д.: „Ванредна ситуација – прилог концептуалном одређењу безбедности”, *НБП – Журнал за криминалистику и право*, бр. 3, Београд, 2007, стр. 61–83.

⁷ Маструјков, Б. С.: *Безопасность в чрезвычайных ситуациях*, Издательский центр Академия, Москва, 2004, стр. 11.

⁸ Стојановић, Р.: *Заштита и спасавање људи и материјалних добара у ванредним ситуацијама*, Војноиздавачки завод, Београд, 1984, стр. 8.

штете на материјалним добрима и угрожавање животне средине услед дејства елементарних непогода, техничко-технолошких несрећа, као и несрећа насталих ратним разарањима и тероризмом. Немогућност спречавања, ублажавања и отклањања последица услед деловања наведених опасности редовним функционисањем система основни је разлог због којег држава прелази на ванредан начин организовања одређених субјеката и посебан режим функционисања система, који подразумева ангажовање великих материјалних и људских потенцијала.

Класификација ванредних ситуација

Класификација, као научни метод, омогућава циљно оријентисан поредак посматраних феномена путем позивања на једно или више обележја, која се могу разликовати.⁹ Узимајући у обзир претходно терминолошко објашњење појма „ванредна ситуација”, а у односу на узроке настанка, могућа је подела на: ванредне ситуације узроковане елементарним непогодама, техничко-технолошким и ратним опасностима.¹⁰

Елементарне непогоде су појаве настале деловањем природних сила које доводе до прекида редовног живота и рада људи, узрокујући жртве и велику материјалну штету, превазилазећи редовне способности заједнице у адекватном супротстављању и отклањању последице. Манифестовање природних сила огледа се кроз поплаве, цунамије, суше, потресе, снежне мећаве, ветрове орканске и олујне јачине, одроњавање и клизање тла, пожаре, вулканске ерупције и друге појаве.

Елементарна непогода се законским одредбама дефинише као: „ (...) догађај хидрометеоролошког, геолошког или биолошког порекла, проузрокован деловањем природних сила, као што су: земљотрес, поплава, бујица, олуја, јаке кише, атмосферска пражњења, град, суша, одроњавање или клизање земљишта, снежни наноси и лавина, екстремне температуре ваздуха, нагомилавање леда на водотоку, епидемија заразних болести, епидемија сточних заразних болести и појава штеточина и друге природне појаве већих размера које могу да угрозе здравље и живот људи или проузрокују штету већег обима”.¹¹

Техничко-технолошке опасности представљају изненадни и неконтролисани догађај или низ догађаја који је измакао контроли приликом управљања одређеним средствима за рад и приликом поступања са опасним материјама у производњи, употреби, транспорту, промету, преради, складиштењу и одлагању, као што су пожар, експлозија, хаварија, саобраћајни удес у друмском, речном, железничком и авио- саобраћају, удес у рудницима и тунелима, застој рада жичара за транспорт људи, рушење брана, хаварија на електроенергетским, нафтним и гасним постројењима, акциденти при руковању радиоактивним и нуклеарним материјама, а чије по-

⁹ Петровић, Г.: Логика, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1990, стр. 145.

¹⁰ Преузето из Byrne, B. with Baden, S.: Gender, emergencies and humanitarian assistance, report commissioned by the WID Desk, European Commission, Directorate General for Development, Brussels, 1995.

¹¹ Закон о ванредним ситуацијама РС, „Службени гласник РС”, бр. 111/2009, члан 8, тачка 3.

следице угрожавају безбедност и живот људи, материјална добра и животну средину.¹² Техничко-технолошке несреће настају услед дисфункције техничко-технолошких процеса насталих због кварова на склоповима и истеклих ресурса одређених делова, намерним или случајним деловањем човека, као и због утицаја природних катастрофа.

Ратне опасности јесу последица оружаног сукоба држава, војно-политичких савеза или различитих друштвених снага унутар једне земље у којима се примењује насиље и борбена дејства ради остваривања политичких, економских и војних циљева. Такође, пре отпочињања борбених дејстава постоје опасности од настајања ванредне ситуације применом различитих координираних мера и поступака (политичких, дипломатских, привредних, обавештајно-субверзивних, терористичких и др.) од стране држава потенцијалних агресора према држави будућој жртви агресије. Применом мера и поступака из комплекса специјалног и психолошког рата из пред-ратног мирнодопског периода заоштравају се односи између две и више земаља, што представља увод у оружану агресију и стварање повољних услова за њено успешно извођење. Другим речима, ове мере и поступци директно проузрокују настанак ванредне ситуације, која се објавом рата и почетком борбених дејстава још више усложњава.¹³

Може се закључити да појам и класификација ванредних ситуација опредељују, пре свега, различите врсте опасности, које угрожавају безбедност и које, узроковане дејством природе или делатношћу људског фактора, могу да доведу до ванредне ситуације на одређеној територији. Према томе, када се редовним активностима (превентивним, оперативним и другим) не могу спречити и отклонити последице изазване опасностима, онда стања опасности добијају карактер ванредне ситуације.

Доктринарна опредељења о употреби Војске Србије у ванредним ситуацијама

Основна намена Војске Србије јесте одбрана земље од оружаног угрожавања споља, а дефинисана је Уставом Републике Србије.¹⁴ Међутим, све учесталија појава елементарних непогода захтева, поред уобичајених снага, активну употребу јединица Војске Србије у пружању помоћи цивилним органима власти у заједничкој борби против разарајућих последица проузрокованих јаким земљотресима, великим поплавама, сушама и снежним падавинама. Начин и услови под којима се Војска Србије припрема и користи у подршци цивилним властима у случају елементарних непогода, техничко-технолошких и других несрећа дефинисани су у доктринарним документима различитог хијерархијског нивоа.

¹² Закон о ванредним ситуацијама, „Службени гласник РС”, бр. 111/09 и 92/11, члан 8, тачка 4.

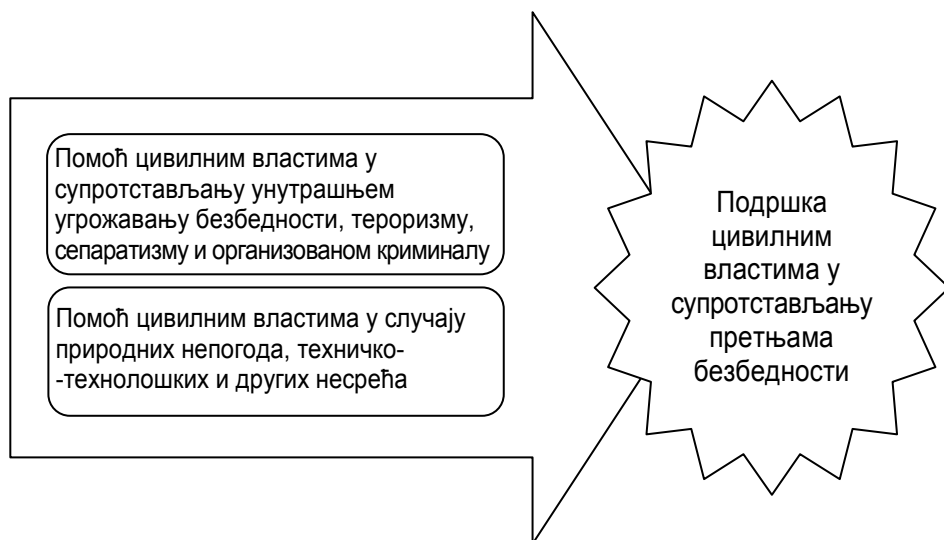
¹³ Катарина, Ш: Ванредне ситуације, Девета школа реформе сектора безбедности, ISAC Found, Београд, 2007, стр. 146.

¹⁴ Устав Републике Србије, „Службени гласник РС”, број 98/06, члан 139–141.

Доктрина Војске Србије

Доктрином Војске Србије, највишим доктринарним документом, дефинисана су општа опредељења о војној делатности, организовању, припремама, употреби и обезбеђењу Војске Србије у миру, ратном и ванредном стању. Разрађују се утврђени ставови за изградњу професионалне и ефикасне Војске Србије, материјално и финансијски одрживе, интероперабилне, модерно опремљене и оспособљене за реализацију мисија и задатака.¹⁵ Додељеним мисијама и задацима, наведеним у Доктрини Војске Србије, држава јасно дефинише своја очекивања и захтеве према Војсци. Њиховом реализацијом задовољава се основна потреба државе за успешном одбраном од оружаних претњи споља, изградња и очување мира у региону и свету, као и потреба за ефикасном борбом у супротстављању савременим претњама безбедности.

Одбрана територије Републике Србије од оружане претње споља представља основну друштвену улогу Војске Србије. Међутим, Војска Србије, као један од основних елемената система одбране чија опремљеност и оспособљеност представља основну снагу друштва, налази своје место и у подршци цивилним властима приликом заштите и спасавања људи, материјалних добара и животне средине. Реализацијом задатака у оквиру пружања помоћи цивилним органима власти (слика 1) у ситуацијама интензивног утицаја елементарних непогода, Војска Србије даје одлучујући допринос у свеобухватној борби друштва у ванредним ситуацијама.



Слика 1 – Шематски приказ треће мисије Војске Србије

¹⁵ Доктрина Војске Србије, Медија центар „Одбрана”, Београд, стр. 9.

Учесталост проглашења ванредних ситуација и употреба Војске Србије у услови-ма све комплекснијих и динамичнијих безбедносних изазова, ризика и претњи усме-рених према не војним циљевима, где је, по правилу, најугроженије становништво, захтева правилну примену доктринарних решења употребе Војске Србије у њеној трећој мисији – пружање подршке цивилним властима у супротстављању неоружа-ним претњама безбедности, попут природних непогода, техничко-технолошких и дру-гих несрећа ради заштите и спасавања живота људи, материјалних добара и живот-не средине. Основним доктринарним решењима, наведеним у Доктрини Војске Срби-је,¹⁶ предвиђено је да делови Војске Србије могу бити стављени у приправност и упо-требљени (планирање, припремање и извођење борбене и неборбене операције) у случају проглашења ванредног стања услед природних и других несрећа и катастро-фа, на основу одлуке начелника Генералштаба или надлежног старешине, а по по-себном овлашћењу председника Републике. Међутим, за потребе пружања подршке цивилним властима Војска Србије не развија посебне снаге већ користи постојеће делове Војске ради заштите и спасавања људи, материјалних и културних добара од елементарних непогода, техничко-технолошких несрећа, последица тероризма и других већих несрећа, које, сходно основној намени, могу успешно извршавати те за-датке.¹⁷ Такође, доктринарним одредбама предвиђено је да Војска, за разлику од борбених операција где има водећу улогу, у неборбеним операцијама има улогу по-дршке осталим снагама система одбране.¹⁸ У таквим околностима успешност извође-ња неборбених операција, пре свега, зависи од постигнутог нивоа успостављене са-радње и координације са државним органима који руководе снагама заштите и спа-савана на угроженом подручју и од степена оспособљености и опремљености једи-ница Војске Србије за реализацију неборбених активности.¹⁹

Доктрина Копнене војске

Доктрина Копнене војске је главни доктринарни докуменат вида Копнена војска заснован на Доктрини Војске Србије, Доктрини операције и функционалним доктри-нама Војске Србије. Представља основу за израду правила, упутстава, тактика, техника и процедура и обучавања команди и јединица Копнене војске. Њена основ-на намена јесте да одговори на питање КАКО ће се команде и јединице супротста-вити савременим изазовима, ризицима и претњама безбедности, односно како да се обезбеди јединствени приступ и поступак у развоју способности Копнене војске за одбрану територије од оружаног угрожавања споља, учешће у одржавању и раз-вијању мира и безбедности, са партнерским земљама, у региону и свету и пружању помоћи цивилним властима у супротстављању претњама безбедности.

Копнена војска се употребљава у миру, ратном и ванредном стању извођењем бор-бених и неборбених операција тактичког, оперативног и стратегијског значаја.²⁰ Међутим,

¹⁶ Исто, стр. 62.

¹⁷ Исто, стр. 66.

¹⁸ Исто, стр. 62.

¹⁹ Исто, стр. 82.

²⁰ Доктрина Копнене војске, Медија центар „Одбрана”, Београд, 2012, стр. 64.

све учесталија појава природних непогода, попут суша, поплава и земљотреса намеће потребу за употребом снага Копнене војске и у ванредним ситуацијама. Доктрином Копнене војске употреба снага у случају природних непогода, техничко-технолошких и других несрећа остварује се извођењем неборбених операција чији је основни циљ пружање подршке цивилним властима у супротстављању не војним претњама безбедности.

Пружање подршке цивилном становништву, у сарадњи са локалним властима у угроженим подручјима, снаге Копнене војске реализују кроз одређене неборбене активности.²¹ То су:

– **евакуација становништва** – активност у којој учествују снаге Копнене војске, а реализује се у случају опасности која може бити изазвана деловањем непријатеља или природне и технолошке несреће. Реализује се у сарадњи и на захтев локалних власти;

– **дистрибуција основних животних намирница** – активност коју реализују снаге Копнене војске у сарадњи и на захтев локалних власти. Снаге Копнене војске могу се ангажовати за транспорт хране, воде и других потребних добара, спремање и поделу obroka, као и за стварање основних услова за смештај угроженог становништва;

– **обезбеђење здравствених услуга** – скуп активности које реализују јединице санитарне службе ради лечења повређених и оболелих, санитарне евакуације, снабдевања медицинским потрошним средствима и ветеринарско-санитарног надзора намирница на угроженим подручјима;

– **пружање помоћи у санирању последица елементарних и техничко-технолошких несрећа** – различите мере и радње које зависе од врсте и природе несреће. Снаге Копнене војске могу да пружају помоћ у гашењу пожара, изградњи насипа на поплавленим подручјима, уклањању одрона, поправци и одржавању путева, прикупљању података и уклањању последица у хемијским акцидентима.

Успешна реализација додељених задатака у неборбеним операцијама приликом пружања подршке цивилним властима, јединице Копнене војске, према доктринарним решењима,²² остварује се, пре свега, кроз правовремену идентификацију неоружане претње, ефикасном употребом снага на смањивању утицаја претње и спровођењем активности на санирању последица претње.

Идентификовање неоружане претње подразумева њено откривање и процену деловања. Прикупљањем информација и разменом информација са цивилним структурама власти омогућава се визуелизација ситуације на терену и услова оперативног окружења.²³

Смањење утицаја претње подразумева стварање услова за успешну реализацију планираних активности снага Копнене војске у току пружања подршке цивилним властима за време елементарних непогода, индустријских и других несрећа и епидемија. Остварује се: прецизирањем елемената координације са цивилним структурама, довођењем снага Копнене војске у угрожену зону, заштитом снага, логистичком подршком снага и другим задацима којима се стварају повољни услови за постизање жељених ефеката.²⁴

²¹ Исто, стр. 71

²² Исто, стр. 68.

²³ Исто, стр. 68.

²⁴ Исто, стр. 68.

Активности на отклањању последица претње представљају одлучујући задатак снага Копнене војске у неборбеним операцијама. Остварују се одлучујућим неборбеним активностима снага Копнене војске у току извођења операције и фазе стабилизације попут: пружање помоћи цивилним структурама у току евакуације становништва, дистрибуцији помоћи, изолацији угрожене зоне, збрињавања повређених и оболелих, асанацији угрожене зоне, гашења пожара, транспорта, изградњи насипа, обнављање инфраструктуре и других задатака који су прецизирани елементима координације између ангажованих снага КоВ-а и цивилних структура.²⁵

Доктрина операција Војске Србије

Основни доктринарни докуменат којим се утврђују општа опредељења и основни ставови о операцијама ВС у миру, ванредном и ратном стању јесте Доктрина операција Војске Србије. Намењена је командама, јединицама и установама Војске Србије, као и свим другим субјектима у систему одбране.

У документу се, на основу карактеристика безбедносног окружења, физиономије оружаних сукоба, дефинисаних мисија и задатака Војске Србије, карактера и садржаја савремених војних доктрина и достигнутог степена развоја Војске Србије операција дефинише као „скуп борбених и/или неборбених активности, покрета и других акција, које се предузимају по јединственој замисли ради остваривања општег циља различитог значаја. Изводе се самостално, у сарадњи са другим снагама одбране, снагама земаља партнера и снагама савезника”.²⁶ Такође, даље се дефинише као „сложен, планиран и припремљен процес, у којем се расположивим ресурсима за одређено време и јединственој замисли остварују циљеви различитог значаја”.²⁷ Операције, као облик планирања, припреме и извођења борбених дејстава, без обзира на различите борбене и неборбене активности у употреби војних снага, у начелу имају следеће фазе: припрему, извођење и стабилизацију и дезангажовање.²⁸

Операције у којима се тежишно изводе неборбене активности као подршка остварењу мисије аутори Доктрине сврставају у неборбене. а када говоре о појму операције подршке цивилним властима у супротстављању неоружаним претњама безбедности кажу да се: „изводе у случају природних непогода, индустријских и других несрећа и епидемија. Циљ извођења операција је подршка цивилним властима и становништву ради заштите и спасавања живота људи, материјалних добара и животне средине. За успех у извођењу операција потребни су: непосредна сарадња и координација с државним органима који руководе свим снагама на угроженом подручју и употреба потпуно оспособљених и опремљених јединица Војске Србије”.²⁹

²⁵ Исто, стр. 68.

²⁶ Доктрина операције Војске Србије, Медија центар „Одбрана”, Београд, 2012, стр. 32.

²⁷ Исто, стр. 32.

²⁸ Исто, стр. 53.

²⁹ Исто, стр. 37.

Речна флотила

Специфичност Речне флотиле у односу на остале снаге система одбране је њена везаност за акваторију и приобаље у току извршавања највећег броја додељених мисија и задатака. Задатак „Помоћ цивилним властима у случају природних непогода, техничко-технолошких и других несрећа” Речна флотила реализује кроз планиране и организоване активности на лоцирању и спасавању људи и животиња, евакуацији становништва и покретних ствари у безбедне зоне, дистрибуцији помоћи, изолацији угрожене зоне, збрињавању повређених и оболелих, пружању медицинске помоћи, гашењу пожара, транспорту, изградњи насипа, обезбеђењу важних хидро-навигацијских објеката, обнављању инфраструктуре и другим активностима на отклањању последица у конкретной ванредној ситуацији.

Појам, намена и задаци

Речна флотила је јединица Копнене војске која интегрише у функционалну целину речне јединице и инжењеријске јединице ради извршења додељених мисија и задатака на и у захвату унутрашњих пловних путева Републике Србије. Задатке извршава самостално или у оквиру операција КоВ-а и осталих снага система одбране.

Намена Речне флотиле проистиче из захтева и способности за извршење мисија и задатака дефинисаних Доктрином Војске Србије који су условљени специфичним војногеографским карактеристикама унутрашњих пловних путева (у даљем тексту УПП) у оквиру ратишта Републике Србије. Данас је евидентан друштвени, економски и безбедносни значај УПП, а са тим и улога Речне флотиле да у садејству са осталим јединицама КоВ-а штити интересе Републике Србије на унутрашњим пловним путевима.³⁰

Може се закључити да је основна намена Речне флотиле да развија и унапређује оперативне способности за извођење операција на и у захвату УПП и другим текућим и стајаћим водама, у свим хидролошким и метеоролошким условима, самостално или у садејству са јединицама КоВ-а и осталим снагама система одбране, као подршка додељеним мисијама Војске Србије.

Основни – наменски задаци за које се команда и потчињене јединице оспособљавају и увежбавају, а у вези с извршавањем задатака из све три мисије Војске Србије, јесу³¹: **одбрана унутрашњих пловних путева, подршка снагама КоВ-а и осталим снагама система одбране на и у захвату река, канала и језера и задатак трагања и спасавања на рекама, каналима и језерима.** Међутим, све чешћа појава елементарних непогода и проглашавање ванредне ситуације на територији општина у зони одговорности Речне флотиле, односно у захвату УПП узроковало је све значајнију употребу Речне флотиле у реализацији задатака трагања и спасавања.

³⁰ Комљеновић, С.: Метеоролошко обезбеђење припреме одбрамбене операције Речних јединица, магистарски рад, ВА ВС, Београд, 2015, стр. 38.

³¹ Исто, стр. 28–34.

Речна флотила у ванредним ситуацијама, а нарочито када је реч о угрожавању становништва и материјалних добара услед деловања поплавног таласа, због своје специфичности, има значајну улогу у спречавању, ублажавању и отклањању последица природних непогода.

Стечена искуства из употребе Речне флотиле у ванредним ситуацијама

Речна флотила заузима веома важно место у борби против природних непогода, а нарочито када је реч о природним непогодама изазваним поплавним таласом у захвату унутрашњих пловних путева Републике Србије. Током употребе јединица Речне флотиле у ванредним ситуацијама највише искуства стечено је кроз реализацију следећих задатака: евакуације становништва, материјалних добара и стоке из подручја угрожених поплавама првенствено воденим, а делимично и копненим путем; дистрибуције помоћи; изолације угрожене зоне; збрињавања повређених и оболелих; пружања медицинске помоћи; уздужног и попречног превозења; изградње насипа; изградње мосног места прелаза преко река; обезбеђења важних хидро-навигацијских објеката на унутрашњим пловним путевима; обнављања инфраструктуре и других активности у конкретној ванредној ситуацији.

Међутим, поред евидентних успеха, уочени су и одређени недостаци приликом заједничког ангажовања јединица Речне флотиле са осталим носиоцима заштите и спасавања, а који се, углавном огледају кроз:

- непостојање заједничког планирања, на нивоу система заштите и спасавања Републике Србије,
- не координираност захтева општинских, окружних, покрајинског и републичког штаба за ванредне ситуације,
- недовољно ангажовање представника штабова за ванредне ситуације на локацијама ангажовања снага заштите и спасавања и лошу координацију активности на терену,
- спор проток информација до последњег субјекта на терену,
- слабу и непотпуну визуализацију ситуације са терена,
- не обезбеђење смештаја, исхране, горива и мазива од стране локалне самоуправе за ангажоване ресурсе Министарства одбране и Војске Србије,
- непотпуну обученост официра за везу у штабовима за ванредне ситуације на свим нивоима командовања,
- нерасположивост инжењеријских машина за задатке заштите и спасавања, специјалних наменских алатки за чишћење снега, акумулатора, додатака за комбиноване грађевинске машине (ЈЦВ), потрошних и резервних делова из надлежности лаког ремонта за хитне оправке инжењеријских машина, дотрајалости ресурса и других проблема везаних за материјално обезбеђење,
- ограничену расположивост вучних возова за транспорт инжењеријских машина од мирнодопских локација до локација ангажовања и
- нерасположивост и недоступност руковоаца инжењеријских машина, односно немогућност ангажовања дуплих посада.

Наведени недостаци су занемарљиви у односу на постигнуте ефекте. Међутим, не треба их игнорисати већ напротив – детаљно анализирати, извући поуке и, на основу добијених закључака, предузети одговарајуће мере за њихово отклањање а идентификоване недостатке користити приликом доградње оперативних способности Речне флотиле за њену даљу употребу у ванредним ситуацијама.

Мере за изградњу оперативних способности речне флотиле за употребу у ванредним ситуацијама

Савремени безбедносни изазови, ризици и претње, попут елементарних непогода и техничко-технолошких и других несрећа, све чешћи су разлози за увођење ванредне ситуације на територији Републике Србије чијим проглашењем држава активира додатне снаге и средства ради заштите и спасавања људи, материјалних добара и животне средине.

Немогућност спречавања, ублажавања и отклањања последица услед деловања наведених опасности редовним функционисањем система основни је разлог због којег је Војска Србије, као додатна снага заштите и спасавања, била ангажована у ванредним ситуацијама. Речна флотила, као саставни део Војске Србије, такође је дала значајан допринос у реализацији задатака из треће мисије Војске Србије, с тим да стечена искуства указују на потребу даљег развоја оперативних способности чију изградњу и унапређење треба планирати преко чинилаца развоја, као што су: доктрина, организација, обука, опремање и финансирање Речне флотиле.

Доктрина

Војна доктрина је највиши програм развоја војне делатности у миру и рату. Она свакој војсци обезбеђује заједнички језик, филозофију, сврху и јединство деловања. Представља скуп утврђених и усвојених ставова и погледа на организацију, припрему и употребу војске у миру, ратном и ванредном стању. Може се рећи да је доктрина један од кључних чинилаца развоја оперативних способности³² на основу којих се јединице припремају и ангажују у све три мисије Војске Србије. Међутим, када је реч о њеном односу према Речној флотили, потребно је конкретизовати доктринарне ставове и одређења о месту и улози Речне флотиле у извршавању треће мисије Војске Србије. Заокруживањем система доктринарних докумената до најнижег нивоа општости, кроз правила, приручнике и упутства обезбедиле би се неопходне смернице за припрему и употребу речних, ронилачких и понтонирских јединица у различитим специфичним ситуацијама. Уградњом нових решења и стечених искустава током ангажовања јединица у ванредним ситуацијама постигла би се свеобухватнија и правовремена употреба јединица у условима где Војска Србије није носилац активности на угроженом подручју већ искључиво подршка цивилним органима у супротстављању претњама безбедности.

³² О утицају доктрине на оперативне способности видети више у раду: Форца, Б.: „Условљеност изградње оперативних способности од развоја доктрине Војске Србије”, Војно дело, Медија центар „Одбрана”, YU ISSN 0042-8426, Београд, 2014, стр. 210-223.

Такође, даљим развојем доктринарних решења, уважавајући тренутну законску регулативу која се односи на ванредне ситуације, избегле би се недоумице и дилеме приликом употребе Речне флотиле током координираног деловања са осталим снагама система заштите и спасавања у Републици Србији. Наиме, приликом употребе јединица Војске Србије у ванредним ситуацијама, новим доктринарним ставовима требало би се јасно и прецизно дефинисати када и у којим случајевима се јединице Војске Србије могу употребити, а да се при томе не нарушава начело поступности, што је до сада у пракси био чест случај. Начело поступности дефинисано је чланом 12. Закона о ванредним ситуацијама и предвиђа да: „(...) када друге снаге и средства система заштите и спасавања нису довољни за заштиту и спасавање људи, материјалних и културних добара и животне средине од катастрофа изазваних утицајем елементарних непогода и других несрећа, на захтев Министарства – организационе јединице надлежне за ванредне ситуације (...) Министарство одбране обезбеђује учешће организационих делова Министарства одбране, команди, јединица и установа Војске Србије за пружање помоћи у заштити и спасавању, у складу са законом.”³³ Уважавањем начела поступности спречила би се непланска и неекономична употреба људи и средстава Војске Србије, односно спречило би се њено неоправдано ангажовање у ситуацијама када регуларне снаге и субјекти система заштите и спасавања могу самостално да се одбране од угрожавајуће појаве без ангажовања додатних снага и средстава.

Затим, неопходно је дефинисати јасна и прецизна начела командовања и руковођења нашим јединицама у ванредним ситуацијама. У Закону о ванредним ситуацијама командовање и руковођење је регулисано на следећи начин: „Када у заштити и спасавању учествују јединице Војске Србије, њима командују њихове надлежне старешине, у складу са одлукама штаба за ванредне ситуације који руководи и координира заштитом и спасавањем.”³⁴ Међутим, непостојање заједничког планирања употребе свих учесника у ванредним ситуацијама, не координирани захтеви општинских, окружних, покрајинског и републичког штаба за ванредне ситуације, спор проток информација до последњег субјекта на терену и обрнуто, као и непотпуна визуализација ситуације, јесу фактори који су отежавали командовање и руковођење нашим јединицама у ванредним ситуацијама. Успешност система командовања и руковођења требало би да се обезбеди, пре свега, свеобухватним сагледавањем и уважавањем специфичности ангажовања јединица у неборбеним операцијама, добром комуникацијом са представницима цивилне власти, квалитетним и

³³ Закон о ванредним ситуацијама, Службени гласник РС, број 111/2009 и 92/2011, члан 12.

³⁴ За координацију и руковођење заштитом и спасавањем у ванредним ситуацијама у складу са Законом о ванредним ситуацијама, као оперативном-стручна тела формирају се штабови за ванредне ситуације, према следећем:

- за територију Републике Србије – Републички штаб за ванредне ситуације, који формира Влада;
- за територију аутономне покрајине – покрајински штаб за ванредне ситуације, који формира извршни орган аутономне покрајине;
- за територију управног округа – окружни штаб за ванредне ситуације, који формира Републички штаб за ванредне ситуације;
- за територију града – градски штаб за ванредне ситуације, који формира скупштина града;
- за територију општине – општински штаб за ванредне ситуације, који формира скупштина општине.

Штаб чине командант, начелник и чланови штаба, а у градском и општинском штабу и заменик команданта штаба. Руковођење штабом поверено је носиоцу власти на одговарајућем нивоу. У састав штаба улазе и представници ВСв, најчешће представници територијално надлежне јединице ВС који учествују у раду штаба.

правовременим информацијама са терена, потпуним разумевањем додељених задатака и ефеката које команданти треба да постигну, као и максималном слободом акције којом би располагали приликом употребе јединица Речне флотиле.

Организација

Доктринарним решењима снаге Речне флотиле, због своје специфичности, могу се организовати у снаге чија је употреба од пресудног значаја за цивилне власти током елементарних непогода. У ванредним ситуацијама, насталим као последица елементарних непогода, Речна флотила своје снаге начелно организује у снаге за реаговање на угрожавајућу појаву и снаге за отклањање насталих последица. Генерисање снага, у зависности од природе задатка, врши се од професионалних, специјално опремљених, врхунски обучених припадника из састава јединица са високим степеном развијености. Такве јединице у Речној флотили су речне и ронилачке јединице намењене за контролу унутрашњих пловних путева и службу трагања и спасавања. Међутим, за реализацију неборбених активности током ванредне ситуације у којој се ангажују инжењеријско-понтонирске јединице захтевају се одређене организацијске промене. Пре свега, потребно је подићи ниво развијености понтонирских батаљона, а затим декларисати бар једну понтонирску чету за пружање подршке цивилним властима у супротстављању не војним претњама безбедности. На тај начин обезбедила би се правовремена употреба снага за реаговање и отклањање последица, односно постигла би се потребна способност за правовремено и ефикасно деловање понтонирских јединица у ванредним ситуацијама.

Такође, искуства стечена приликом ангажовања ронилачких јединица током мајских поплава 2014. године указују на потребу спровођења одговарајућих организацијских промена када је реч и о ронилачким јединицама. Наиме, две ронилачке јединице, једна распоређена у специјалној бригади и друга у РФ, морале би да се обједине у јединицу ранга батаљона. Формирањем ронилачке јединице ранга батаљона спречила би се тренутна диверзификација људских и материјалних ресурса, односно обезбедила би се већа расположивост са специјално обученим људством, ронилачком опремом, специјалним м/в, гуменим чамцима са ванбродским моторима, рекомпресионим коморама и другим елементима неопходним за успешну реализацију ризикантних ронилачких задатка. Такође, процес доношења одлука приликом планирања употребе ронилачких јединица у војним операцијама, поред осталог и у ванредним ситуацијама, због стручности припадника команде батаљона састављеног искључиво од старешина ронилачке специјалности, био би знатно ефикаснији и јефтинији.

Опремање

Крајње жељено стање када је реч о извођењу операција пружање помоћи цивилним властима у ванредним ситуацијама јесте да се снаге Речне флотиле на што ефикаснији и ефективнији начин супротставе наилазећој претњи са циљем да се последице по човека, животну средину и друштво у целини максимално ублаже. Затим, да се након фазе реаговања на новонасталу ситуацију, у најкраћем периоду, обезбе-

де услови за нормалан живот и самостално функционисање цивилних структура власти, а да за то није потребно ангажовање додатних снага заштите и спасавања.

Успешност наведене операције, поред непосредне сарадње и координације с државним органима и потпуне оспособљеност припадника Речне флотиле, исто тако, зависи и од степена попуњености и опремљености са савременим средствима и опремом за реализацију задатака заштите и спасавања. У том контексту, када је реч о Речној флотили Војске Србије, потребно је предузети мере како би се њени припадници опремили средствима која би обезбедила велику покретљивост на угроженом подручју, успешност у реализацији задатака трагања и спасавања и безбедно извршавање свих активности у условима ванредне ситуације. Тако, на пример, ронилачке јединице, поред постојеће опреме, требало би опремити и одређеним средствима, као што су:

- специјална одела за трагање и спасавање, такозвана триламинатна одела која би спасиоцима обезбедила лаку учљивост у условима слабе видљивости, потпуну заштиту од дејства контаминираних вода и повољну микроклиму унутар одела због дужег коришћења у различитим метеоролошким условима, чиме би се дефинитивно повећале могућности извршења задатка трагања и спасавања,
- савремена ручна GPS,
- ефикаснија преносна средства везе,
- ручне светлосне лампе са великом аутономијом,
- савремени сонари за претраживање речног дна,
- типски спасилачки чамци који би обезбедили успешно трагање и спасавање и безбедну евакуацију становништва,
- ронилачка опрема за роњење на великим дубинама и у врло тешким условима и
- опрема за вађење потонулих предмета на површину, односно ронилачки лифтови и цилиндри.

Слична ситуација је и у пловним јединицама, чије оперативне способности за извршење задатка из треће мисије могу да се унапреде набавком опреме која обухвата:

- савремене навигацијске информационе системе,
- адекватне радаре и дубиномере за пловидбу у условима смањене видљивости и у отежаним хидронавигацијским условима пловидбе,
- камере високе резолуције,
- IS камере и
- лучке пловне дизалице велике носивости намењене за тешке радове на УПП Републике Србије.

У фази отклањања последица насталих услед деловања угрожавајуће појаве најзначајнију улогу имају инжињеријско-понтонирске јединице. Међутим, успешност извршавања ове фазе умногоме зависи од располагања и доступности савременим и модерним инжињеријским средствима попут:

- средстава која ће да обезбеде велику покретљивост преко сувих и водених прека коришћењем различитих врста јуришних, понтонских и лансирних мостова,
- средстава за савлађивање слабо носивог тла,
- средстава за побољшање проходности преко оштећених и порушених делова путева,
- средстава за ојачавање природних и вештачких препрека и
- савремених грађевинских машина за санирање путне инфраструктуре и рашчишћавање терена.

Може се закључити да се унапређењем оперативних способности јединица Речне флотиле преко чиниоца развоја, у овом случају опремањем савременим средствима и опремом, обезбеђује успешност у реализацији задатка пружања подршке цивилним властима у случају природних непогода, техничко-технолошких и других несрећа. Студије и пројекти даље модернизације и опремања јединица Речне флотиле, поред одбрамбених потреба, треба да уваже потребе и стечена искуства током ангажовања јединица на спречавању и отклањању последица од не војних претњи.

Обука

У Доктрини Војске Србије наводи се да: „Обука за пружање помоћи цивилним властима у супротстављању претњама безбедности изводи се у оквиру редовне обуке и оспособљавања, (...)”,³⁵ што значи да се снаге одређене за извршавање задатака заштите и спасавања обучавају у оквиру редовне индивидуалне и колективне обуке, а у складу са додељеном мисијом и одобреном листом тежишних задатака. Јединице које добију мисију да са делом снага извршавају задатке из области помоћи цивилним властима на отклањању последица елементарних непогода и техничко-технолошких несрећа, одређују део снага за ту намену чију обуку планирају у складу са проценом обучености команданта којима су, за извршење, додељени задаци из треће мисије Војске Србије. На основу добијене мисије и израђене листе тежишних задатака,³⁶ а у складу са проценом обучености планира се обука за текући оперативни циклус.

Дакле, обуком, као једним од чинилаца развоја оперативних способности, наднађује се јаз између потребног и тренутног степена обучености команди и јединица за извршавање додељених задатака. Обука обично прати развој доктрине, наоружања и војне опреме и у њиховој је функцији. Она није сврха и циљ самој себи, већ алат који нам омогућава унапређење способности. У оквиру процеса обучавања постоји највише простора за унапређење способности Војске Србије за реализацију задатака заштите и спасавања током ванредних ситуацијама. Кроз обуку је могуће оспособити појединце за допунске специјалности, јединице за сарадњу са осталим снагама заштите и спасавања, команде за заједничко планирање употребе снага Војске Србије на задацима заштите и спасавања, официре за везу за рад у штабовима за ванредне ситуације и многе друге.

Заједничко планирање употребе свих снага заштите и спасавања Републике Србије, под руководством надлежне институције је један од главних проблема са којим су се актери сусретали током ангажовања у ванредним ситуацијама. Уочен проблем је могуће превазићи реализацијом семинара, радионица, зборов, студијских путовања и сличним облицима заједничког обучавања на којима би, пре свега, учествовали представници Војске Србије, Сектора за ванредне ситуације, јединица

³⁵ Доктрина Војске Србије, Медија центар „Одбрана”, Београд, 2010, стр. 21.

³⁶ Представља скуп заједничких задатака од највеће важности за додељену мисију који морају бити успешно реализовани у складу са стандардима и процедурама. Упутство за управљање обуком у Копненој војсци, Команда КоВ-а, Ниш, 2010, стр. 29.

цивилне заштите, Црвеног крста, Горске службе, хидрометеоролошких служби и других субјеката заштите и спасавања. У садржај интегрисане обуке, поред тема из области заједничког планирања операција, потребно је уврстити и практичне облике обучавања по угледу на реализовану заједничку вежбу под називом „РЕКА 2012”³⁷. На вежби су у свим фазама извођења, поред јединица Речне флотиле, учествовали и представници Сектора за ванредне ситуације, Горске службе спасавања и Црвеног крста Републике Србије. Оваквим видом заједничког обучавања отварају се нове перспективе и идеје приликом решавања различитих изазова и проблема, спречава се дуплирање капацитета и, на крају, учесници вежби се међусобно упознају са радом и могућностима других субјеката заштите и спасавања.

Финансирање

Финансирање ангажованих снага заштите и спасавања је у надлежности оних који их ангажују. Законом о ванредним ситуацијама прецизирано је да: „Штабови за ванредне ситуације, који ангажују снаге заштите и спасавања су одговорни и за финансирање активности заштите и спасавања, односно плаћање трошкова ангажованих снага”.³⁸ То се у пракси није применило. Када анализирамо употребу снага Министарства одбране и Војске Србије на задацима помоћи цивилним органима власти на отклањању последица од елементарних непогода у претходном периоду видећемо да је трошак ангажовања углавном пао на ангажоване снаге. То се посебно односи на снаге Министарства одбране и Војске Србије.

Осим трошкова исказаних у финансијским средствима у вези са дневницама, утрошак горива, артикала хране и слично, ангажовање ресурса МО и ВС у неборбеним операцијама узрокује и друге трошкове. Они се, пре свега, огледају у утрошку експлоатационих ресурса машина и возила ангажованих у операцији и ресурса утрошених на одржавању ангажованих машина и возила.

Како би се настали трошкови током употребе снага Војске Србије у трећој мисији у потпуности надокнадили, неопходно је предузети одговарајуће мере. Пре свега, Министарство одбране и Војска Србије требало би да израде ценовник ангажовања својих ресурса и доставе их носиоцима цивилних власти и штабовима за ванредне ситуације. Такође, кроз процес едукације и додатног оспособљавања представника Војске Србије и осталих чланова штабова за ванредне ситуације треба указати на чињеницу да употреба снага заштите и спасавања кошта и да је та обавеза искључиво у надлежности локалне самоуправе која ангажује те снаге. Органи локалне самоуправе још увек немају свест о томе да ангажовање ресурса Министарства одбране и Војске Србије није бесплатно, као ни праксу да приликом пројектовања својих годишњих буџета, поред осталог, планирају трошкове везано за евентуално ангажовања додатних снага, односно јединица Војске Србије. Израдом јединственог ценовника и инсистирањем да се свако ангажовање у ванредним ситуацијама наплати у складу са законском регулативом, дефинитивно би се избегла

³⁷ Вежба је реализована под руководством Војске Србије у октобру 2012. године на реци Тиси.

³⁸ Закон о ванредним ситуацијама, „Службени гласник РС”, бр. 111/09 и 92/11, члан 111.

ситуација у којој се јединице Војске Србије користе чак и за најједноставније задатке за чију реализацију су довољне снаге локалних самоуправа. Такође, наплатом својих услуга Војска Србије избегла би додатне трошкове у виду дневница, исхране, амортизације и одржавања покретних средстава насталих током употребе сопствених снага у ванредним ситуацијама.

Чињеница да јединице Војске Србије располажу ограниченим финансијским средствима и да свака непланска активност, која није у складу са финансијским планом за текућу годину, може да угрози реализацију планираних пројеката битних за ту јединицу још један је разлог због којег финансирање активности јединица у ванредним ситуацијама треба да буде реално и транспарентно.

Закључак

Претходна искуства указују на чињеницу да су ванредне ситуације проузроковане природним непогодама попут снежних падавина, земљотреса и поплава били најчешћи узрочници угрожавања опште безбедности нашег друштва. Веома важно место у борби против природних непогода, нарочито када је реч о великим поплавама, заузима Речна флотила са својим људским, материјалним и организационим капацитетима. Њен допринос се нарочито очекује у реализацији задатака попут: евакуације становништва, материјалних добара и стоке из подручја угрожених поплавама, првенствено воденим, а делимично и копненим путем; дистрибуције помоћи; изолације угрожене зоне; збрињавања повређених и оболелих; пружања медицинске помоћи; асанације угрожене зоне; гашења пожара; транспорта; изградње насипа; обезбеђења важних хидронавигацијских објеката на унутрашњим пловним путевима; обнављања инфраструктуре и других активности у конкретној ванредној ситуацији.

Међутим, правовремен, безбедан и ефикасан одговор на опасности захтева: врхунску обученост, опремљеност савременом опремом и средствима, адекватне процедуре и правила употребе јединица у различитим ситуацијама, као и уважавање важећих нормативно-правних и стратегијско-доктринарних решења. Предмет овог рада управо је био дефинисање мера за унапређење оперативних способности Речне флотиле за њену ефикасну употребу у неборбеним операцијама. Испуњењем претходно наведених захтева, пре свега, обезбеђује се организован, сигуран и систематски приступ у решавању врло сложених и динамичних задатака приликом ангажовања јединица Речне флотиле у ванредним ситуацијама. У том случају, дефинисање мера за изградњу оперативних способности преко чиниоца развоја попут: доктрине, организације, обучености, опремљености и финансирања представљају приоритет за сваку јединицу, чиме се постиже жељени потенцијал за реализацију задатака заштите и спасавања.

У раду су предложене мере које уважавају начело поступности приликом употребе снага и средстава Речне флотиле у пружању помоћи цивилним властима у ванредним ситуацијама. Затим, командовање и руковођење јединицама Војске Србије у реализацији задатака заштите и спасавања треба да уважава специфичности ванредне ситуације попут чињенице да активностима на терену руководе шта-

бови за ванредне ситуације и да је потреба за одличном комуникацијом и координацијом са представницима цивилних органа власти од пресудног значаја. Студије и пројекти модернизације и опремања јединица Речне флотиле, поред одбрамбених потреба, треба да уваже и стечена искуства током ангажовања јединица на спречавању и отклањању последица од не војних претњи. Затим, треба практиковати заједничку обуку између свих субјеката заштите и спасавања, јер се на тај начин остварују нове перспективе и идеје приликом решавања различитих изазова и проблема, спречава се дуплирање капацитета и, на крају, учесници интегралне обуке се међусобно упознају са радом и могућностима других субјеката заштите и спасавања. Такође, предложеним мерама у виду израде јединственог ценовника и наплатом ангажовања јединица Војске Србије, у складу са законским одредбама, током ванредне ситуације избегли би се додатни трошкови и беспотребна ангажовања на тривијалним задацима за чију реализацију су довољне снаге из састава јавних комуналних предузећа локалних самоуправа.

Наведеним мерама и уградњом позитивних решења и искустава у јединствени доктринарни систем, стечених током ангажовања јединица Војске Србије у ванредним ситуацијама, дефинитивно би се унапредиле оперативне способности Речне флотиле за њену употребу у неборбеним операцијама. Међутим, реализација заштите и спасавања је сложен и захтеван процес који је, поред предвидљивих и мерљивих чинилаца, углавном, праћен неизвесним, динамичним и комплексним појавама. Због тога је неопходно наставити са даљим истраживањем у овој области, како би се обезбедила још већа ефикасност, универзалност и флексибилност приликом ангажовања јединица Речне флотиле у ванредним ситуацијама.

Литература

[1] Аврамовић, Д. и Млађан, Д.: „Ванредно стање и ванредна ситуација – компаративни термилошки и садржински аспекти”, *Теме* – часопис за друштвене науке, Универзитет у Нишу, број 2, 2014.

[2] Byrne, B. with Baden, S.: Gender, emergencies and humanitarian assistance, report commissioned by the WID Desk, European Commission, Directorate General for Development, Brussels, 1995.

[3] *Војни лексикон*, Војноиздавачки завод, Београд, 1981.

[4] Вујаклија М.: *Лексикон страних речи и израза*, Просвета, Београд, 1980.

[5] *Доктрина Војске Србије*, Медија центар „Одбрана”, Београд, 2010.

[6] *Доктрина КоВ*, Медија центар „Одбрана”, Београд, 2012.

[7] *Доктрина операција*, Медија центар „Одбрана”, Београд, 2012.

[8] Закон о ванредним ситуацијама, *Службени гласник РС*, број 111/2009 и 92/2011.

[9] Калужный, Е. А., Михайлова, С. В., Напреев, С. Г. & Маслова, В. Ю.: *Безопасность изнедаятельности*, АГПИ, Арзамас, 2012.

[10] Karović, S., Slavković, R. i Komazec, N.: „Crisis management in defence and emergencies”, Conference proceedings of the International Scientific Conference, LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ, 24. - 26. septembra 2014.

[11] Комљеновић, С.: *Метеоролошко обезбеђење припреме одбрамбене операције Речних јединица*, магистарски рад, ВА ВС, Београд, 2015.

[12] Мастрјуков, Б. С.: *Безопасность в чрезвычайных ситуациях*, Издательский центр Академия, Москва, 2004.

[13] Млађан, Д. и Кекић, Д.: „Ванредна ситуација – прилог концептуалном одређењу безбедности”, НБП – *Журнал за криминалистику и право*, бр. 3, 2007.

[14] *Правило Речна флотила (привремено)*, ККов, Ниш, 2014.

[15] Славковић, Р., Каровић, С., Јелић, М: „Engagement of the Serbian Armed forces in support of civil authorities in emergencies”, Conference proceedings of the International Scientific Conference, LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ, 24. - 26. septembra 2014.

[16] Стојановић, Р.: *Заштита и спасавање људи и материјалних добара у ванредним ситуацијама*, Војноиздавачки завод, Београд, 1984.

[17] Устав републике Србије, *Службени гласник РС*, број 98/06.

[18] *Упутство за управљање обуком у Копненој војсци*, Команда КоВ, Ниш, 2010.

[19] Форца, Б.: „Условљеност изградње оперативних способности од развоја доктрине Војске Србије”, *Војно дело*, пролеће/2014, Медија центар „Одбрана”, Београд, 2014.

[20] Штрбац, К.: *Ванредне ситуације*, Девета школа реформе сектора безбедности, ISAC Found, Београд, 2007.